

Mag. Igor Velov
državni svetnik

Ljubljana, 3. 8. 2018

Gospod
Alojz Kovšca
predsednik
Državnega sveta Republike Slovenije

Na podlagi 68. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) vlagam:

- **Pobudo za sprejem Predloga zakona o dopolnitvi Zakona o voznikih**

mag. Igor Velov l.r.

Priloga: - predlog zakona

PREDLOG ZAKONA O DOPOLNITVI ZAKONA O VOZNIKIH

I. UVOD

1) OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM ZAKONA

Zakon o voznikih (Uradni list RS, št. 85/16, 67/17 in 21/18 – ZNOrg) v 53. členu predpisuje udeležbo voznika, ki mu je bilo izrečeno prenehanje veljavnosti vozniškega dovoljenja, v ustreznem rehabilitacijskem programu, če so mu bile izrečene kazenske točke zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi. Gre za napotitev v primeru, če sodišče odloči, da se pod določenimi pogoji izvršitev sankcije lahko odloži. Prav tako se mora ustreznega rehabilitacijskega programa, pred ponovnim opravljanjem vozniškega izpita, udeležiti tudi voznik, ki mu je bilo izrečeno prenehanje veljavnosti vozniškega izpita. Prostovoljno se lahko rehabilitacijskega programa udeleži tudi imetnik veljavnega vozniškega dovoljenja enkrat v dveh letih od tedaj, ko je bil prvič pravnomočno kaznovan zaradi prekrška vožnje pod vplivom alkohola, če je bilo ugotovljeno, da je imel v organizmu več kot 0,80 grama do vključno 1,10 grama alkohola na kilogram krvi ali več kot 0,38 miligrama do vključno 0,52 miligrama alkohola v litru izdihanega zraka. Po zaključenem rehabilitacijskem programu se vozniku, enkrat v dveh letih, iz evidence izbrišejo štiri kazenske točke.

Programi rehabilitacije so:

- edukacijske delavnice so namenjene osebam, pri katerih je bilo v kontrolnem pregledu ugotovljeno, da ne sodijo med tiste, ki tvegano in škodljivo pijejo, in je šlo v primeru vožnje in alkohola za enkratni dogodek, povezan z izjemno situacijo;
Edukacijske delavnice zajemajo vsebine prometne psihologije, vsebine o varnosti cestnega prometa, tveganja zaradi vožnje pod vplivom alkohola, mamil vsebine o pomenu odgovornosti voznikov in so namenjene edukaciji voznikov. Njihov cilj je udeležence osvestiti glede vpliva alkohola na sposobnost za vožnjo. Z izmenjavo izkušenj in mnenj se v okviru delavnice vodeno vpliva na stališča, omogočijo pa se tudi refleksije na preteklo dejanje.
- psihosocialne delavnice so namenjene osebam, za katere se v kontrolnem pregledu ugotovi, da sodijo med tiste, ki tvegano in škodljivo pijejo;
V okviru psihosocialnih delavnic se udeleženci seznanijo s problemom vožnje pod vplivom alkohola (vpliv na sposobnost za vožnjo, pogostost, statistični podatki itd.). Program vključuje emocionalni pristop ter soočanje z možnimi posledicami in možnimi načini spreminjanja ravnanja v prometu glede vožnje pod vplivom alkohola. Cilj programa je sprememba ravnanja na podlagi izmenjave izkušenj, prepričanaj in spreminjanja stališč, motivov, refleksije na preteklo ravnanje in načrtovanje sprememb vedenja v prihodnosti. Program poteka v obliki individualnega dela z udeleženci ter dela v manjših skupinah z informiranjem, ogledi videov, z gradivi, socialnimi igrami in diskusijo. Poudarek je na vsebinah o varnosti cestnega prometa, tveganj zaradi vožnje pod vplivom alkohola, o odgovornosti voznikov ter psihosocialnih odnosih med udeleženci cestnega prometa.

- program zdravljenja je namenjen osebam, za katere se v kontrolnem pregledu ugotovi, da so odvisne od alkohola;

Program zdravljenja voznikov s prepoznavno odvisnostjo od alkohola in drog sestavljata intenzivno zdravljenje ter podaljšano zdravljenje, ki sledi intenzivnemu zdravljenju. Izvaja se v pooblaščenih medicinskih ustanovah, kjer psihiater, specializiran za področje odvisnosti od alkohola in drog, skupaj z voznikom načrtuje ustrezno obliko zdravljenja odvisnosti. Zdravljenje odvisnosti je že zagotovljeno v okviru zdravstvene dejavnosti. Intenzivno zdravljenje poteka v obliki ambulantnega programa ali intenzivne bolnišnične obravnave, namen podaljšane zdravljenja je podpora pri zagotavljanju stabilnosti vedenjske spremembe v smislu vožnje brez vpliva alkohola.

V letu 2013 se je v Sloveniji pripetilo 1651 prometnih nesreč, ki jih je povzročil alkoholiziran udeleženec, 2014 1526 prometnih nesreč, 2015 1512, 2016 1870 prometnih nesreč ter 2017 1528 prometnih nesreč.

V zadnjih petih letih je v prometnih nesrečah, ki je jih povzročil alkoholiziran udeleženec umrlo 173 oseb, 718 oseb je bilo hudo telesno poškodovanih ter 3567 oseb je utrpelo lažje telesne poškodbe.

Spodnja tabela prikazuje povzročitelje prometnih nesreč v letu 2017 – voznikov motornih vozil, ki so vozili pod vplivom alkohola. Največ prometnih nesreč so povzročili udeleženci v starostni skupini med 25. in 34. letom starosti (354 prometnih nesreč). Prav tako so povzročitelji iz omenjene starostne skupine povzročili na največ prometnih nesreč, v katerih so udeleženci umrli – skupaj 11 umrlih in 27 hudo telesno poškodovanih. Sledi mu starostna skupina med 35. in 44. letom starosti, ki so povzročili smrt 6 udeležencev ter starostni skupini med 18. in 24 letom starosti in 45. in 54. letom starosti s 5 umrlimi.

Starostni razred	Št. povzročenih prometnih nesreč - vozniki motornih vozil	Posledice, ki so jih utrpeli vsi udeleženci		
		Umrli udeleženci	Huda tel. poškodba	Lažja tel. poškodba
od 0 do 14	1	0	0	0
od 15 do 17	16	0	3	8
od 18 do 24	203	5	23	101
od 25 do 34	354	11	27	168
od 35 do 44	301	6	26	97

od 45 do 54	232	5	13	75
Od 55 do 64	189	0	11	70
nad 64	113	2	9	28

2) CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE

2.1. Cilji

Cilji predlaganega zakona so:

- dodatno izobraževanje in usposabljanje voznikov, s ciljem povečanja varnosti cestnega prometa;
- sprememba ravnanja na podlagi udeležbe v rehabilitacijskih programih, ki so prilagojeni glede na vrsto in težo prekrška. Rehabilitacijske programe vodijo psihologi, ki se za skupino oz posameznika pripravijo z namenom, da bi posameznik spoznal nevarnost svojega ravnanja in posledice le tega. Namen je vplivati na bodoče ravnanje kršitelja, da bo to bolj varno in v skladu s pravili in vozniško kulturo;
- sprememba ravnanja na podlagi osebne izkušnje skozi prostovoljno delo na področju, kjer se kršitelj sreča s konkretnimi posledicami nevarnega in neodgovornega ravnanja. Osebna izkušnja pusti na človeka največji vtis in zagotovo vpliva na njegova bodoča ravnanja, hkrati pa se zave teže in slabosti svojih ravnanja, zaradi katerih je bil napoten na rehabilitacijski program.

2.2. Načela

Predlagan zakon vsebuje enaka načela, kot so vsebovana v sedaj veljavnem Zakonu o voznikih.

2.3. Poglavitne rešitve

Sodišče po sedANJI ureditvi pri določitvi ustreznega rehabilitacijskega programa, ki ga določi na podlagi zdravniškega spričevala, izbira med tremi rehabilitacijskimi programi. Predlog zakona predvideva dopolnitev prve in druge točke prvega odstavka 53. člena, in sicer razširja obveznosti oseb, ki so bile napotene na rehabilitacijski program - na edukacijske in psihosocialne delavnice, ki jih izvaja javna agencija.

Program edukacijskih delavnic, ki sedaj obsegajo najmanj šest pedagoških ur z vsebinami o varnosti cestnega prometa, tveganj zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi, odgovornosti voznikov in psihosocialnih odnosih med udeleženci v cestnem prometu, se v skladu s predlagano dopolnitvijo razširi z udeležbo v delovanju organizacije na področju prometne varnosti, vzgoje in izobraževanja

oziroma dela z žrtvami prometnih nesreč. Organizacijo, v katero je napoten voznik, določi javna agencija na podlagi javnega poziva.

Program psihosocialnih delavnic, ki sedaj obsegajo najmanj 17 pedagoških ur, od tega najmanj dve uri individualne obravnave in najmanj 15 ur dela v skupini z vsebinami o varnosti cestnega prometa, tveganjih zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih snovi, odgovornosti voznikov in psihosocialnih odnosih med udeleženci v prometu, se v skladu s predlagano dopolnitvijo razširi s 16 urami udeležbe v delovanju organizacije na področju prometne varnosti, vzgoje in izobraževanja oziroma dela z žrtvami prometnih nesreč. Organizacijo, v katero je napoten voznik, določi javna agencija na podlagi javnega poziva.

3) OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Predlog zakona nima vpliva na državni proračun in druga javna finančna sredstva.

4) NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Za izvajanje zakona ni treba zagotoviti dodatnih sredstev v sprejetem državnem proračunu.

5) PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOST PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1. Primerjalno pravni prikaz

Rehabilitacijski programi so usmerjeni v spreminjanje voznikovega vedenja in odnosa do alkohola. Rehabilitacijski programi so dokazano učinkoviti ukrepi, saj v 45 do 50 odstotkih (Bukasa,2008)¹ prispevajo k zmanjšanju zlorabe alkohola. Na zmanjšanje števila prometnih nesreč lahko nacionalne zakonodaje vplivajo predvsem z normiranjem stanja, ki vpliva na resocializacijo povratnikov prometnih kršitev in takšnimi ukrepi, ki bodo povratnike spodbujali k pozitivni spremembi stališč do prometne varnosti in kulture. Tako predlog zakona za tiste kršitelje, ki jim je v postopku izrečeno prenehanje veljavnosti vozniškega dovoljenja določa obvezno udeležbo v rehabilitacijskih programih, katerega cilj je med drugimi voznikom vzbuditi zavest o nevarnostih vožnje v nezgodnem psihofizičnem stanju in dejavnikih, ki vplivajo na takšno stanje ter spodbuditi zavedanje o pomembnosti upoštevanja različnih vrst udeležencev v cestnem prometu.

¹ Bukasa, B., in drugi Rehabilitaion programmes, DRUID, Deliverable 5.1.1., objavljeno na www.druid-project.eu

Poleg navedenih ukrepov izvajajo države nekatere alternativne ukrepe, s katerimi skušajo za specifične ciljne skupine zagotoviti večjo učinkovitost ukrepa, kot bi jo imela globa ali kazen zapora.

Družbeno koristno delo se kot ukrep uporablja za mladostnike, ki nimajo svojih virov dohodkov ali za skupine, ki jih plačilo globe ne predstavlja težave in bolj občutijo sankcijo družbeno koristnega dela (npr. znane osebnosti, strokovnjaki na določenih področjih, ki morajo opraviti določeno število ur brezplačnega dela). Omejitve ukrepa so v zapletenem in relativno dragem sistemu zagotavljanja in spremljanja dela.

Nizozemska

Rehabilitacijski programi za voznike, ki so vozili pod vplivom alkohola, so se začeli izvajati julija 1996. Udeležba je obvezna, za ponovno pridobitev vozniškega dovoljenja. Program traja od 22 do 25 ur v 3 skupinskih srečanjih, ki mu sledi posamezno srečanje v časovnem razmaku 4 tednov. Srečanja vodi strokovno usposobljen psiholog, strokovnjaki za delo v skupinah in zdravstveni delavci.

Program alkoholnih ključavnic: Nizozemska je uvedla program z alkoholnimi ključavnicami decembra 2011. Program traja v celoti 24 mesecev. Če ima voznik v zadnjih 6 mesecih neuspešni poskus, se mu program podaljša za 6 mesecev (vsakič znova, neomejeno). Obvezno za vse prve kršitelje (1.3 – 1.8 g/kg). Za voznike začetnike in povratnike (1.0 g/kg). Nad 1.8 g/kg zdravstvena in psihološka ocena -> če ni odvisnosti sledi obvezna udeležba v programu z alkoholno ključavnico. Ukrep je avtomatičen (ga ne izda sodišče). Alternativa programu je 5 let odvzem vozniškega dovoljenja.

Avstrija

Rehabilitacijski programi so se začeli v zgodnjih 70. letih. Vsak obsojeni voznik, ki je vozil pod vplivom alkohola 0,12 ‰ ali več, mora poleg plačila globe in preklica vozniškega dovoljenja sodelovati v programu. Obstajata dve obliki programa: za voznike, ki so vozili pod vplivom alkohola in za voznike, ki so storili druge hujše prekrške (predvsem za prekrškarje, ki so pogojno obsojeni). Program traja 15 ur v 4 srečanjih po 3 ure in 15 min v obdobju 4 tednov. Srečanja vodijo posebno usposobljeni psihologi, ki jih pooblasti in registrira Ministrstvo za promet.

Program alkoholnih ključavnic: Uvedba programa z alkoholno ključavnico v 2017 za kršitelje z vozniškim dovoljenjem za B kategorijo, ki so vozili nad 1.2 g/kg. Program traja vsaj polovico časa odvzema vozniškega dovoljenja, najmanj 6 mesecev.

Belgija

V Belgiji obstajajo tri vrste programov: splošni za vožnjo pod vplivom alkohola in prehitro vožnjo; program za mlade kršitelje in program za agresivno vedenje voznikov. Udeležbo predlaga tožilec ali sodnik. Program traja 20 ur v 4 srečanjih (od 2 do 4 tedne). Srečanja vodi posebno usposobljen psiholog, v določenih regijah pa socialni delavci.

Družbeno koristno delo

Danska

V primeru, da je voznik vozil nad 1.2 g/kg, kršitelj dobi brezpogojno prepoved vožnje za 3 leta. Večkratni kršitelji so obsojeni na zaporno kazen ali na opravljanje družbeno koristnega dela.

Finska

Udeležba na rehabilitacijskem programu je prostovoljna. Opravljen rehabilitacijski program služi kot nadomestilo opravljanja družbeno koristnega dela (nadomesti 5 ur). Program traja 2 – 3 srečanja po 2 – 3 ure (v 2 – 3 tednih). Izvajajo ga strokovnjaki s področja varnosti cestnega prometa, učitelji, inštruktorji vožnje in psihologi.

**V Sloveniji je po Zakonu o prekrških, 19.a člen, predvideno delo v splošno korist, ki nadomesti plačilo globe nad 300 EUR in stroškov postopka (ob določenih pogojih).*

5.2. Prilagojenost pravnemu redu Evropske unije

Predlog zakona ni predmet prilagajanja slovenske ureditve pravu EU.

6) NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES

- mag. Igor Velov, državni svetnik

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o voznikih (Uradni list RS, št. 85/16, 67/17 in 21/18 – ZNOrg) se v 53. členu v 1. točki prvega odstavka za besedo »prometu« dodata vejica in besedilo »ter osem ur udeležbe v delovanju organizacije na področju prometne varnosti, vzgoje in izobraževanja oziroma dela z žrtvami prometnih nesreč. Organizacijo določi javna agencija na podlagi javnega poziva.«.

V 2. točki se za besedo »prometu« dodata vejica in besedilo »ter 16 ur udeležbe v delovanju organizacije na področju prometne varnosti, vzgoje in izobraževanja oziroma dela z žrtvami prometnih nesreč. Organizacijo določi javna agencija na podlagi javnega poziva.«.

2. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV ČLENOV

K 1. členu:

Program edukacijskih delavnic v 1. točki prvega odstavka 53. člena, ki po dosedanji ureditvi obsegajo najmanj šest pedagoških ur z vsebinami o varnosti cestnega prometa, tveganj zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi, odgovornosti voznikov in psihosocialnih odnosih med udeleženci v cestnem prometu, se v skladu s predlagano dopolnitvijo razširi z udeležbo v delovanju organizacije na področju prometne varnosti, vzgoje in izobraževanja oziroma dela z žrtvami prometnih nesreč v obsegu 8 ur. Organizacijo določi javna agencija na podlagi javnega poziva.

Program psihosocialnih delavnic v 2. točki prvega odstavka 53. člena, ki po sedanji ureditvi obsegajo najmanj 17 pedagoških ur, od tega najmanj dve uri individualne obravnave in najmanj 15 ur dela v skupini z vsebinami o varnosti cestnega prometa, tveganjih zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih snovi, odgovornosti voznikov in psihosocialnih odnosih med udeleženci v prometu, se v skladu s predlagano dopolnitvijo razširi z udeležbo v delovanju organizacije na področju prometne varnosti, vzgoje in izobraževanja oziroma dela z žrtvami prometnih nesreč v obsegu 16 ur. Organizacijo določi javna agencija na podlagi javnega poziva.

K 2. členu:

2. člen predlaganega zakona vsebuje končno določbo, po kateri začne zakon veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu.

IV. BESEDILO ČLENA, KI SE SPREMINJA

53. člen (udeležba v rehabilitacijskih programih)

(1) Rehabilitacijskega programa se mora udeležiti oseba, ki ji je izrečeno prenehanje veljavnosti vozniškega dovoljenja in so ji bile izrečene kazenske točke zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi ali odklonitve preverjanja psihofizičnega stanja in jo v program napoti sodišče po opravljenem kontrolnem zdravstvenem pregledu v primeru odložitve izvršitve prenehanja veljavnosti vozniškega dovoljenja, v skladu z zakonom, ki ureja prekrške. Sodišče pri določitvi ustreznega rehabilitacijskega programa, ki ga določi na podlagi zdravniškega spričevala, izbira med tremi rehabilitacijskimi programi:

1. edukacijske delavnice v obsegu najmanj šestih pedagoških ur z vsebinami o varnosti cestnega prometa, tveganjih zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi, odgovornosti voznikov in psihosocialnih odnosih med udeleženci v cestnem prometu;
2. psihosocialne delavnice v obsegu najmanj 17 pedagoških ur, od tega najmanj dve uri individualne obravnave in najmanj 15 ur dela v skupini z vsebinami o varnosti cestnega prometa, tveganjih zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi, odgovornosti voznikov in psihosocialnih odnosih med udeleženci v cestnem prometu;

3. programi zdravljenja odvisnosti, ki jih izvajajo izvajalci zdravstvene dejavnosti, ki opravljajo dejavnost psihiatrije.

(2) Rehabilitacijskega programa iz prejšnjega odstavka se mora v predpisanem obsegu pred ponovnim opravljanjem vozniškega izpita udeležiti tudi oseba, ki ji je prenehala veljavnost vozniškega dovoljenja. Ustrezen rehabilitacijski program določi pooblaščen izvajalec zdravstvene dejavnosti na podlagi ugotovitev kontrolnega zdravstvenega pregleda.

(3) Ustreznega rehabilitacijskega programa iz prvega odstavka tega člena, ki ga določi pooblaščen izvajalec zdravstvene dejavnosti na podlagi ugotovitev kontrolnega zdravstvenega pregleda, se lahko udeleži tudi imetnik veljavnega vozniškega dovoljenja enkrat v dveh letih od tedaj, ko je bil prvič pravnomočno kaznovan zaradi prekrška vožnje pod vplivom alkohola, če je bilo ugotovljeno, da je imel v organizmu več kot 0,80 grama do vključno 1,10 grama alkohola na kilogram krvi ali več kot 0,38 miligrama do vključno 0,52 miligrama alkohola v litru izdihanega zraka. Imetniku veljavnega vozniškega dovoljenja, ki se je udeležil rehabilitacijskega programa, se z dnem, ko predloži organu, pristojnemu za vodenje evidence kazenskih točk, potrdilo o opravljenem rehabilitacijskem programu, iz evidence kazenskih točk izbrišejo štiri pravnomočno izrečene kazenske točke za prekršek vožnje pod vplivom alkohola.

(4) Imetniku veljavnega vozniškega dovoljenja se štiri kazenske točke na podlagi prejšnjega odstavka izbrišejo le enkrat v dveh letih ne glede na to, ali je dodatno opravil tudi program dodatnega usposabljanja za varno vožnjo za imetnike veljavnega vozniškega dovoljenja, ki so dosegli ali presegli štiri kazenske točke in niso presegli 17 kazenskih točk, ali če je dodatno opravil zdravstveni pregled s svetovanjem.

(5) Potrdilo o opravljeni edukacijski ali psihosocialni delavnici se izda glede na namen, določen v prvem, drugem ali tretjem odstavku tega člena in velja šest mesecev od datuma zaključka dodatnega usposabljanja.